

this field, at first English, was borrowed from mining. These terms has been metaphorized and neosemantized, moved from one terminology system to another and began to mean the extraction of cryptocurrency using special devices (not only computers). In the Ukrainian language, due to the interference effect, direct borrowing was fixed: *майнінг*, *майнер* and adapted borrowing, formed with the help of a specific ukrainian verbal suffix, *майнити*. Another feature of terminology in this field was metaphorization and neosemanticization of specific terms of mining such as *добувати* and *видобуток*. They also began to mean the production of cryptocurrency, however, in order for the term of the mining to be the term FinTeh, it should be clarified by adding the term *криптовалюта*, *біткоїн* (or another type of digital currency, for example, *Zcash*). Similar processes took place in the Polish, Russian and Belarussian languages.

N.F. Klymenko, referring to the necessity of categorizing many concepts in linguistics, outlined a matrix of terms as one which is formed by semantically close units. The anlysis of a nest of terms, which includes the verbs *майнити*, *вудобуваць*, *майнить* and *майніць* is the purpose of this article.

К е у в о р д с : nest of terms, professionalism, Slavic languages, term, Ukrainian language, verb.

УДК 811.161.2:81'27

О.І. СКОПНЕНКО

м. Київ, Україна

РЕЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ТРАДИЦІЙ У БІЛОРУСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті порушено питання впливу традицій української кодифікації на процеси становлення білоруської термінології. Показано, що в першій третині ХХ ст., у період активної кодифікації нової білоруської літературної мови, лінгвісти Білорусі враховували український досвід термінотворення. У цей час білоруські кодифікатори здебільшого орієнтувалися на живомовні національні джерела, проте в дискусіях часто використовували інформацію про термінотворення в інших слов'янських країнах. На конфігурацію білоруської термінології найбільше вплинули терміносистеми російської та польської мов, орієнтація на українську термінологію була слабшою, але досить помітною. Найбільше українських елементів закріпилося в мовознавчій білоруській термінології. Українська кодифікація стала невід'ємною частиною інформаційного поля білоруських кодифікаційних процесів у першій половині ХХ ст. і потребує детального вивчення.

К л ю ч о в і с л о в а : нова білоруська літературна мова, нова українська літературна мова, термін, термінологія, терміносистема, лексикологія, лексикографія, нормалізація, кодифікація, мовний вплив.

Розвиток терміносистеми кожної мови детермінований соціально-культурними умовами, у яких живуть носії певного ідіому. Це головний чинник, що впливає й на конфігурацію всієї терміносистеми, і на особливості її окремих частин, і на загальну традицію термінотворення, що виступає однією зі сторін стандартизації літературної мови. Прикладом такої заданості може слугувати

© О.І. СКОПНЕНКО, 2019

важке й суперечливе становлення термінології мовою колонізованого народу, що за будь-якими культурними актами, навіть, на перший погляд, капітуляційними, ховає генеральну ідею своєї опірності панівній мові й культурі. У соціальній типології мов національна термінологія відіграє помітну роль, адже впливає на характеристику кількох релевантних ознак ідіому. Як відомо, соціальна типологія мов ґрунтується на шести згаданих ознаках: 1) монолітності / дивергентності (ступені ареальної консолідованості ідіому); 2) тривалості й ступені традиційності сучасної літературної мови; 3) потужності чужомовних впливів на мову впродовж історії мовних ситуацій та її контактів; 4) ступені поширеності мови поза межами свого етносу; 5) комунікативній потужності мови: складі функцій та офіційному статусі (вітальності мови); 6) ступені лібералізму та плюралізму в національно-мовних питаннях [10, с. 260]. Термінотворення безпосередньо залежить і водночас до певної міри визначає потужність іншомовних впливів, комунікативну сферу мови, а також опосередковано формує ступінь традиційності ідіому. Іншими словами, впливає на половину параметрів, потрібних для створення характеристики мови за методами соціальної типології. Певна річ, упродовж усієї історії ці параметри не залишаються сталими, змінюються залежно від культурно-історичних умов.

Білоруська лінгвістика має досить тривалу традицію вивчення принципів і методів створення термінології. Проте термінознавство в Білорусі як самостійна наукова дисципліна сформувалося тільки в другій половині ХХ ст. Історію становлення терміносистеми білоруської мови досліджували І.І. Кремко, О.К. Юревич, О.І. Янович, П. Векслер, М.Ф. Гулицький, А.Ю. Боханьков, Л.А. Антонюк, А.І. Журавський, В.К. Щербін, Л.М. Шакун, В.П. Красней, С.М. Запрудський, К.П. Любецька, Г.І. Кулеш, Д.В. Дзятко, І.А. Гапоненко та ін. На основі різноманітних джерел проаналізовано ботанічну, граматичну, ентомологічну, сільськогосподарську, філософську, юридичну, автомобілебудівну, воднотранспортну та ін. різновиди терміносистем білоруською мовою. Проте проблема рецепції українських традицій у білоруському термінотворенні ще й досі мало вивчена. Цим і зумовлена актуальність порушеної проблематики, з якої висновуємо низку завдань: а) дослідити, наскільки українська традиція термінотворення була відома білоруським термінологом; б) з'ясувати шляхи її впливу (безпосередній, опосередкований) на становлення білоруської термінології; в) з'ясувати типологію білоруської термінології в порівняльному аспекті з українською. Ясна річ, що такі завдання можна буде реалізувати лише в широкому дослідженні, формат цієї статті дозволяє тільки в загальних рисах відповідати на порушені питання.

На науковому рівні питання чужомовних впливів на лексичну підсистему нової білоруської літературної мови (відповідно, й на білоруську термінологію) вперше порушено ще в 1920-х рр., коли відбувалися активні процеси кодифікації ідіому. Наприклад, С.М. Некрашевич, один із провідних тогочасних кодифікаторів білоруської літературної мови, розглядаючи методологію укладання словника живої білоруської мови, сформулював розв'язання проблеми так: «Особливість шляхів білоруського культурного розвитку не може не відбитися й на білоруському словникові. У той час, скажімо, як у Великоросії кожне слово, що там чути від російської людини, може бути внесене, як російське, до словника, – у нас так робити зовсім не можна: у нас до кожного слова, яке

ми чуємо в Білорусі й навіть від білоруса, треба ставитися критично, треба дивитися, чи немає тут російського або польського впливу, чи не росіянізм або полонізм ми чуємо. А отже, і завдання російського, німецького й узагалі словника мови народу з панівною культурою будуть іншими, ніж наші» [11, с. 57]. Звісно, такий аспект лінгвістичної обсервації став можливим тільки після того, як процеси кодифікації білоруської мови набули значних масштабів, коли в принципі в науковому дискурсі стало можливим спиратися на власне білоруські елементи, відштовхуючись від чужомовних впливів. Проте таке «відштовхування» передбачає наявність розроблених методик, що передусім би спиралися на певну традицію, яку важко виробити в умовах ацентричного шляху розвитку літературної мови, характерного й для білоруської, і для української нових літературних мов. Наведені слова С.М. Некрашевича й досі не втратили свого методологічного значення для розуміння білоруської соціолінгвістичної ситуації. Крім того, у галузі нормалізації й кодифікації вони й досі застосовувані, щоправда, з різною послідовністю. Якщо замінити в поданій цитаті слова *білоруський*, *Білорусь*, *білорус* тощо на прикметник (іменники) для позначення належності до іншого підкореного народу (назви іншої підкореної країни, назви речника іншого підкореного народу), то такий підхід у питаннях нормалізації й кодифікації можна буде використовувати в ролі універсального принципу, адже в колоніальних і постколоніальних умовах у національній лінгвістиці превалює традиція розглядати місцеву мову не як реальну систему безвідносно до соціолінгвістичних умов її функціонування, а як один з інструментів збереження національної ідентичності.

Цілеспрямоване й науково обґрунтоване білоруське термінотворення започатковано в 1921 – 1922 рр., оскільки саме в цей час побачив світ перший (математичний) словник із серії «Білоруська наукова термінологія», а також 8 термінологічних збірників, що містили матеріали з граматики, логіки, арифметики, алгебри, ботаніки, геометрії, тригонометрії. Активізація в галузі білоруської термінології пов'язана зі створенням Науково-термінологічної комісії у складі Народного комісаріату освіти радянського уряду Білорусі в лютому 1921 р. [4, с. 157]. Проте загальна кодифікація, а отже, і початок терміносистем білоруської мови започатковані 1918 р., у період Першої світової війни, коли під егідою окупаційного Головного командування німецької армії на Сході побачило світ видання «Sieben-Sprachen Wörterbuch: Deutsch, Polnisch, Russisch, Weißruthenisch, Litauisch, Lettisch, Jiddisch», відоме в історії лексикографії також як «Лексикон білоруської мови в німецькому опрацюванні» [3, с. 10; 6, с. 194], або Семимовний словник [15, с. 182; 12, с. 3]). У цьому словникові «білоруська мова вперше подана як самостійна в конфронтації її лексичного матеріалу з відповідною лексикою німецької, латиської, литовської, польської, російської мов та мови їдиш» [12, с. 4]. На думку авторів «Історії білоруської літературної мови» (1968), «він не справив істотного впливу на лексикографічну практику наступних років» [6, с. 194], натомість Г.О. Цихун переконаний, що значення цього словника «для становлення лексичної системи білоруської літературної мови ще не оцінене» [14, с. 151 – 159]. К.П. Любецька помітила, що згаданий Семимовний словник та випуски «Білоруської наукової термінології» об'єднує основний принцип, «спільний підхід під час пошуку мовних відповідників – орієнтація на загальноновживані слова білоруської мови

та власні мовні ресурси» [9, с. 263]. Дослідниця переконана, що цей словник варто вважати «вихідним, а наступну долю пропозицій, які ввели автори багатомовного лексикону, можна простежити в широкому контексті білоруської практичної лексикографії ХХ ст.» [8, с. 113].

Члени згаданої Науково-термінологічної комісії спиралися на певні здобутки своїх попередників, оскільки до 1921 р. вже «існувала навчальна література з математики, граматики, географії, літератури» [4, с. 159]. Збірники граматичної й арифметичної термінології, випущені у світ у 1921 – 1922 рр., кваліфікували як найбільш удалі, бо вони «могли спертися на попередню термінологічну практику» [там само]. Проте зразки наукової термінології можна виявити в білоруськомовних шкільних підручниках, які стали видавати у Вільнюсі (з 1916 р.) та Мінську (з 1917 р.), брошурах, періодичному друку. Вільнюс (у білоруській традиції для назви цього міста використовувано екзонім *Вільня*) відіграв роль провідного культурного центру в білоруському національному відродженні аж до 1930-х рр. У першій половині 20-х рр. ХХ ст. навчальна література спочатку виходила у Вільнюсі, а тільки згодом – у Мінську, який був відокремлений від західнобілоруських земель державним польсько-радянським кордоном (фактично з 1919 р., юридично з 1921 р. – після підписання Ризького мирного договору). Створену на західних білоруських землях термінологію впродовж 1920-х рр. безперешкодно використовували в підрадянській Білорусі. За словами С.М. Запрудського, у цей період не можна виявити якихось регулярних ознак, що свідчили б про існування західнобілоруського та східнобілоруського різновиду терміносистем [4, с. 164].

На базі згаданої Науково-термінологічної комісії 1922 р. постав Інститут білоруської культури (Інбікульт), що перебрав на себе роль головного осередку кодифікації, а 1928 р. був перетворений на Білоруську академію наук. У 1929 р. на основі мовознавчих кафедр і комісій, що існували в Інституті, створено Інститут мовознавства, який і досі (попри реорганізації в межах НАН Білорусі) залишається основним центром кодифікації білоруської літературної мови, хоч багато термінологічних словників білоруської мови впродовж другої половини ХХ – початку ХХІ ст. виходило й без апробації в цій установі, розхитуючи підвалини білоруського академічного термінознавства, що склалося в радянські часи. Характеризуючи білоруське словникарство 1920-х рр., І.І. Короткевич зауважувала, що «формування словника на основі власне білоруського ґрунту» стало «життєво потрібним» і «одним із визначальних чинників політики національно-культурного відродження» [5, с. 28]. Таке сприйняття тогочасних здобутків кодифікації здебільшого властиве науковому дискурсу сучасної Білорусі, від 1930-х і до кінця 1980-х рр. цю спадщину відкидали, характеризуючи вкрай негативно, і мало використовували. Не можна сказати, що й нині *вся* практика 1920-х – початку 1930-х актуалізована чи істотно впливає на застосування в практичній діяльності, радше вона відіграє роль якогось тьмяного ідеалу чи спогаду про втрачені можливості білоруської кодифікації, що виступає додатковим джерелом для пошуків національної ідентичності. Найбільше наукових текстів білоруською мовою в сучасній Республіці Білорусь з'являється в галузях гуманітарних наук, що й зумовлює неоднаковий рівень застосування різних сегментів терміносистем, адже в природничих, біологічних, технічних та ін. дослідженнях найчастіше послуговуються російською

мовою. Проте практика 1920-х – початку 1930-х і досі впливає на термінографію в цій країні. Наприклад, автори монографії «Теорія і практика білоруської термінології» (1999) зазначають, що на зламі 80-х – 90-х рр. ХХ ст. зміцнилися пуристичні тенденції в білоруській словотворчості (ідеться про повернення до активного вжитку термінів, запропонованих у 1920-ті – на початку 1930-х рр.). Поза межами академічного термінознавства стали закріплювати в спеціальних підмовах регіональні діалектизми (так!) «з попереднім розширенням їхнього семантичного значення», створювати альтернативні штучні термінологічні новотвори «за наявності термінів, тривало закріплених у мові», широко використовувати полонізми [2, с. 17]. Серед багатьох незвичних елементів, що з'явилися в білоруській термінографії та періодиці на зламі ХХ – ХХІ ст., білоруські лінгвісти називають одиниці *слухаўка* (укр. *слухавка*, сучасна біл. норма *тэлефонная трубка*), *вытвар* (укр. *витвір* (у широкому значенні), сучасна біл. норма *праграмны прадукт*), *шчогла* (укр. *щогла*, сучасна біл. норма *мачта*), що, поза всяким сумнівом, якщо прямо й не запозичені з української мови, то інспіровані її лексичною системою. У «Російсько-білоруському словникові» С.М. Некрашевича, М.Я. Байкова (1928) – найбільшому кодексі дореформеної нової білоруської мови, а також у «Тлумачному словникові білоруської літературної мови» (1996) не виявлено лексеми *слухаўка*; лексему *шчогла* фіксує згаданий словник С.М. Некрашевича й М.Я. Байкова (РБСНБ, с. 224) як єдиний білоруський відповідник до рос. *мачта*, а також подає «Словник лісових термінів» (1926) як синонімічну одиницю до білоруського *машта* та перекладну до рос. *мачта* (СЛТ), проте її немає ні в тритомному академічному «Російсько-білоруському словнику» за ред. О.О. Лукашанця (2012), ні в «Тлумачному словникові білоруської літературної мови» (1996). Лексему *вытвар* у словникарстві 1920-х – початку 1930-х фіксували з різним семантичним наповненням: як білоруський відповідник до рос. *изделие, выдел* (БРСБН), як еквівалент до рос. *производство* без деталізації семантичного обсягу (ССТ) та у складі ustalених сполучень: рос. *производство выстрела* – біл. *вытвар стрэлу, выстралу* (ВРБС); рос. *механическое производство тяги* – біл. *мэханічны вытвар* (ТТ). У сучасній білоруській мові не кодифікована одиниця *вытвар*, натомість із різних семантичним наповненням уживані відповідники *правядзенне, выкананне, вытворчасць, выраб, узвядзенне, наданне* (РБС ІІІ, с. 80).

За даними Білоруського національного корпусу (станом на 27.02.2019), одиницю *шчогла*, незважаючи на її фіксацію в дореформеній білоруській лексикографії, засвідчено тільки в одному сучасному тексті (публіцистичному), та й то в переносному значенні 'високий, довгий держак': *Нам давалі гэтыя партрэты на шчоглах, пасля дэманстрацыі мы іх адзін аднаму спіхвалі, не ведалі, куды падзець* (з газ.). Контекстів зі словоформами лексеми *слухаўка* виявлено понад 200 (здебільшого в художніх творах), серед них і тексти, створені в радянську добу, як-от: – *Пачакай там, Ірок. Антон Кузьміч дазволіць, – супакойвала яна дачку, калі тая зноў узяла слухаўку* (І. Шамякін); *Іры дома не было, не падымала яна слухаўкі, не адклікалася* (Б. Саченко); і в пострадянській період: *Я наклаў слухаўку і вылез з раўка* (В. Биков); *Ён змоўк і намерыўся пакласці слухаўку, але замест гэтага набраў поўныя грудзі паветра* (Адам Глобус). Лексема *вытвар* виявлена в 5 контекстах: дореформеному: *Сацыялісты гавораць аб ёй* (ідеться про соціальну революцію. – О. С.) як далёкім, але

няўхільным дні «вялікае расплаты», калі работнікі ўсяго сьвету возьмуць у свае рукі **вытвар** іх жа ўласнае працы – усю прамысловасьць, абAPERтую сяньня на капіталістычным ладзе і дзеля гэтага засуджаную на катастрофу (А. Луцкевич); пореформеніх: *Магчыма, нейкія вялікія рэвалюцыйныя падзеі мелі ўплыў на яе жыцьцё і вытвар яе сьветапогляду* (С. Понизник) (в останньому контексті слово вжита в значенні ‘вироблення, створення’, що не було зафіксоване в білоруській лексикографії 1920-х – початку 1930-х рр.).

Г.О. Цихун зауважив, що для білоруської мови «панівний вплив на різних етапах її розвитку належав «російському», «польському», «українському», «німецькому» чинникам» [13, с. 132]. Українські впливи не були обмежені тільки однією епохою, чергувалися протягом усього періоду становлення й розвитку нової білоруської літературної мови. Скажімо, вони досить виразні в ХІХ ст., у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. Унаслідок цього в білоруській мовознавчій термінології закріпилася низка елементів українського походження, як-от: *прыметнік* (закріплений у «Білоруській граматиці для шкіл» Б. Тарашкевича (1918); укр. *прикметник* (у «Малорусько-німецькому словарі» Є. Желехівського та С. Недільського (1886), Словнику за ред. Б. Грінченка (1909) ще не зафіксований, але вже поданий у «Російсько-українському словникові» С. Іваницького та Ф. Шумлянського (1918); *дзеяслоў* (закріплений у «Білоруській граматиці для шкіл» Б. Тарашкевича (1918); укр. *дієслово* вперше вжито в «Практичній граматиці нїмецького языка» 1862 р. (ЕУМ, с. 161); *займеннік* (поданий у формі *займеньнік* у «Білоруській граматиці для шкіл» Б. Тарашкевича (1918); укр. *займенник* уперше введено 1863 р. у «Рускій языкоучебній читанці» (ЕУМ, с. 196), *прыслоўе* (укр. *прислівник* уперше вжито 1873 р. (ЕУМ, с. 551). Варто зауважити, що в сучасній білоруській лінгвістичній термінології українському термінові *іменнік* відповідає *назоўнік*, але тривалий час замість нього використовували інші одиниці: *імя прадмѣтанае, прадмѣтнік: імя прадметнае можа быць або собскім .. або агульным* (БГТ, с. 13), *прадметнік можа мець два лікі* (БГТ, с. 14). У «Шкільній граматиці білоруської мови» Я. Льосіка (1927), де вживаний термін *назоўнік*, зроблено спробу закріпити за терміном *іменьнік* спеціалізоване значення: *Назоўнікі іменныя часам называюцца скарочана – іменьнікі, адзін – іменьнік* (ШГБМ с. 86). Іншими словами, відбулося розщеплення термінологічної пари *іменнік – займеннік*, запозиченої з української мови, із занепадом першого складника, замість якого закріпився власне білоруський термін. Форму *іменьнік* фіксує «Білорусько-російський словник» М. Байкова, С. Некрашевича (1925) (також із другим значенням ‘іменнік’), «Словник граматычно-лінгвістичной термінологіі» (1927), пор.: укр. *речівнік* (СУРН, с. 667; ПС) [див. ще: 7].

Після мовної реформи 1933 р. і аж до нашого часу дослідники Білорусі здебільшого зосереджували свою увагу на вивченні ролі російської мови як основного джерела запозичень у галузі білоруської термінології. «Діалектологія, історія мови, питання правопису та російсько-білоруських зв’язків – ось пріоритетні напрями досліджень у білоруському мовознавстві в радянський час», – констатує Є.В. Волкова [1, с. 286]. Дослідниця зазначає, що «білоруські науковці переважно орієнтувалися на російську лінгвістичну школу, потребу в нових термінах завжди можна було задовольнити коштом термінологічного

багатства російської мови», терміни «або калькували, або прямо запозичували (з російської мови. – О. С.)» [там само].

Вплив української традиції на терміносистему білоруської мови поступово слабшає, проте цілком не згасає і в наш час. Вивчення цієї проблематики на широкому матеріалі білоруськомовних текстів дасть змогу показати, у яких групах лексики рецепція українських традицій найбільше закорінена. Проте вже на цьому етапі досліджень можна твердити, що українська кодифікація стала невід'ємною частиною інформаційного поля білоруських кодифікаційних процесів, що особливо помітно на прикладі становлення терміносистеми білоруської мови в першій третині ХХ ст.

1. Wołkava Je. Проблемы белоруской лингвистичной терминологии и питанняне суадноснаці ключавых слоў (лінгвістычных тэрмінаў) у iSybislaw. *Slavia orientalis*. 2013. Т. LXII, № 2. С. 285 – 292.
2. Арашонкава Г.У., Булыка А.М., Люшцік У.В., Падлужны А.І. Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі. Мінск, 1999.
3. Байкоў М. Лексыкон беларускай мовы ў нямецкай апрацоўцы. *Весьнік Народнага Комісарыята Асьветы С.Р.Р.Б.* 1921. №1. С. 10 – 12.
4. Запрудскі С. Да характэрыстыкі пачатковага этапу выпрацоўкі беларускай навуковай тэрміналогіі ў 1920-я гады. *Studia Slavica Hungarica*. 2005. Vol. 50/1 – 2. P. 157 – 167.
5. Караткевіч І.І. Сацыяльныя аспекты моўнай сітуацыі 1920-х гг. *Беларуская лексіка і граматыка: моўная стыхія і моўная норма*: Дапаможнік. І.І. Караткевіч, С.А. Важнік, В.І. Уласевіч, В.І. Караткевіч. Кіеў, 2018. С. 20 – 28.
6. Крамко І.І., Юрэвіч А.К., Яновіч А.І. Гісторыя беларускай літаратурнай мовы. Мінск, 1968. Т. 2.
7. Красней В.П. Белорусская филологическая терминология начала ХХ в.: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Минск, 1969. 16 с.
8. Любецкая К. Пошукі прыныцапаў і шляхоў упарадкавання гаспадарча-эканамічнай лексікі ў беларускай лексікаграфіі. *Мова – літаратура – культура*. Матэрылы VI Міжнароднай навуковай канферэнцыі (г. Мінск, 28 –29 кастрычніка 2010 г.). Мінск, 2010. С. 113 – 118.
9. Любецкая К. Да пытаньня пра беларуска-нямецкую і нямецка-беларускую лексікаграфічную традыцыю. *Беларуская мова: шляхі развіцця, кантакты, перспектывы*. Матэрыялы III Міжнароднага кангрэса беларусістаў «Беларуская культура ў дыялогу цывілізацый» (Мінск, 21 – 25 мая, 4 – 7 снежня 2000 г.). Мінск, 2001. С. 262 – 267.
10. Мечковская Н. Пространственные и хронологические параметры в социальной типологии языков: глубина диалектной дифференциации языка и время формирования его этнического и наддиалектного стандарта. *Wiener slavistischer Almanach*. 2004. Bd. 53. С. 259 – 289.
11. Некрашэвіч С.М. Да пытаньня аб укладанні слоўніка жывой беларускай мовы. *Выбраныя навуковыя працы акадэміка С. М. Некрашэвіча, да 120-годдзя з дня нараджэння*. Мінск, 2004. С. 48 – 79.
12. Цыхун Г. Беларуская тэрміналогія ў тэрміналагічных слоўніках (1918 – 1998). *Тэрміналагічныя слоўнікі (асобныя выданні) 1918 – 1998 гг.* Мінск, 2000. С. 3 – 8.
13. Цыхун Г. Да беларуска-славенскіх дачыненняў (гістарычна-моўная праблематыка) *Беларуская мова: шляхі развіцця, кантакты, перспектывы*. Матэрыялы III Міжнароднага кангрэса беларусістаў «Беларуская культура ў дыялогу цывілізацый» (Мінск, 21 – 25 мая, 4 – 7 снежня 2000 г.). Мінск, 2001. С. 132 – 136.

14. Цыхун Г. Сацыякультурны аспект у гістрыі беларускай літаратурнай мовы (т. зв. нямецкі фактар). *Normen, Namen und Tendenzen in der Slavia. Festschrift für Karl Gutschmidt zum 65. Geburtstag*. München, 2004. С. 151 – 159.
15. Шакун Л.М. Гісторыя беларускага мовазнаўства. Мінск, 1995.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

БГТ – Тарашкевіч Б. Беларуская граматыка для школ. Вільня, 1929.

БРСБН – Байкоў М., Некрашэвіч С. Беларуска-расійскі слоўнік. Менск, 1925. URL: <http://www.slounik.org/search?dict=&search=%D0%B2%D1%8B%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80+%&x=0&y=0> (дата звернення: 27.02.2019).

ВРБС – Ваенны руска-беларускі слоўнік. Менск, 1933. URL: <http://www.slounik.org/search?dict=&search=%D0%B2%D1%8B%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80+%&x=0&y=0> (дата звернення: 27.02.2019).

ЕУМ – Украінська мова: енциклопедія. Київ, 2007.

ПС – Голоскевич Г. Правосписный словарь. Київ, 1929. URL: <https://ru.org.ua/s?w=%D1%80%D0%B5%D1%87%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA&scope=all&dicts=all&highlight=on> (дата звернення: 27.02.2019).

РБС III – Русско-белорусский словарь = Руска-беларускі слоўнік: в 3 т. Т. 3. Минск, 2012.

РБСНБ – Некрашэвіч С.М., Байкоў М.Я. Расійска-беларускі слоўнік. Менск, 1928.

СЛТ – Троська Я., Шамоль Я., Хацяновіч А. і інш. Слоўнік лясных тэрмінаў. Менск, 1926. URL: <http://www.slounik.org/search?dict=&search=%D0%BC%D0%B0%D1%88%D1%82%D0%B0+%&x=0&y=0> (дата звернення: 27.02.2019).

ССТ – Слоўнік сельска-гаспадарчае тэрміналогіі (праект). Менск, 1928. URL: <http://www.slounik.org/search?dict=&search=%D0%B2%D1%8B%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80+%&x=0&y=0> (дата звернення: 27.02.2019).

СУРН – Ніковський А. Словник українсько-російський. Київ, 1926.

ТТ – Гурло А. Тэхнічная тэрміналогія. Менск, 1932. URL: <http://www.slounik.org/search?dict=&search=%D0%B2%D1%8B%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80+%&x=0&y=0> (дата звернення: 27.02.2019).

ШГБМ – Лёсік Я. Школьная граматыка беларускае мовы. Менск, 1927.

Oleksandr Skopenko

REPETATION OF UKRAINIAN TRADITIONS IN BELARUS TERMINOLOGY

The article questions the influence of the traditions of Ukrainian codification on the processes of the formation of the Belarusian terminology. It was shown that in the first third of the twentieth century, in the first period of active codification of the new Belarusian literary language, linguists of Belarus took into account the Ukrainian experience of term creation. At that time, the Belarusian codifiers mostly focused on linguistic Belarusian sources, but in discussions often used information on terminology in other Slavic countries. The configuration of the Belarusian terminology has been most influenced the most affected by the terminology of the Russian and Polish languages, the influence of Ukrainian terminology was weaker, but rather noticeable. Most of Ukrainian elements have been consolidated in linguistic Belarusian terminology. Ukrainian codification has become an integral part of the information field of the Belarusian codification processes in the first half of the twentieth century and requires a detailed study.

К е у о r d s : new Belarusian literary language, new Ukrainian literary language, term, terminology, terminology system, lexicology, lexicography, normalization, codification, linguistic influence.